Sanna Syri, Aalto-yliopisto
27.10.2021

Lausunto Valtioneuvoston U-kirjelmään U 55/2021 vp Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2018/842/EU sitovista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä jäsenvaltioissa vuosina 2021—2030 ja Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi (taakanjakoasetus) muuttamisesta

Valtioneuvoston kirjelmä koskee EU:n komission ehdotusta ns. taakanjakoasetuksen muuttamiseksi. Osana EU:n kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitetta 55% vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä on kiristettävä ns. taakanjakosektorin olemassa olevia vähennysvelvoitteita vuoteen 2030 mennessä. Tähänastinen vähennysvelvoite on EU-tasolla 30% vuoden 2005 tasosta, ja ehdotuksessa se kiristetään tasoon 40%. Taakanjakosektorin vähennysvelvoitteet on tähän asti jyvitetty maakohtaisesti erityisesti BKT/asukas-indikaattorin perusteella. Sama periaate jatkuu tässä ehdotuksessa.

Tuon esiin seuraavat näkökohdat:

- Komission esitys on perusteltu ja kannatettava osana EU:n siirtymää ilmastoneutraaliuteen. Taakanjakosektorin vähennystavoitteiden kiristäminen on välttämätön osana vuoden 2030 päästövähennystavoitetta sekä EU:n tavoitetta hiilineutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä.
- Nämä EU:n tavoitteet edellyttävät taakanjakosektorilta voimakkaita ja nopeita rakenteellisia muutoksia. Erityisesti liikenteen ja rakennusten lämmityksen rakenteiden ja teknologioiden on muututtava erittäin paljon suhteessa niiden pitkäaikaiseen luonteeseen. Myös maatalouden osalta vaadittavat muutokset ovat erittäin merkittäviä.

- On tärkeää että keskeisillä EU:n suurilla jäsenvaltioilla on ehdotuksessa yhtä tiukat velvoitteet. Tällöin vaadittava rakenteellinen ja teknologinen siirtymä kohdistuu samalla tavalla kaikkiin korkeamman tulotason EU-maihin.
- Keski- ja Etelä-Euroopan maissa rakennusten lämmitys on vielä erittäin riippuvainen maakaasusta sekä öljystä. Nämä molemmat ovat fossiilisia tuontipolttoaineita, jotka aiheuttavat päästöjä ja altistavat kuluttajat hintapiikeille. Tiukat maakohtaiset vähennysvelvoitteet ovat tärkeitä varmistamaan näissä maissa lämmityssektorin rakenteellinen siirtymä. Esimerkiksi Saksassa rakennusten lämmityksestä 50% toteutettiin maakaasulla ja 25% öljyllä vuonna 2019.

- Monet taakanjakosektorin vähennystoimet ovat kalliimpia kuin päästökauppasektorin toimet. Siksi on perusteltua sallia jousto päästökauppasektorilta. Suomelle tämä todennäköisesti tuo jonkin verran helpotusta kokonaiskustannuksiin, ja on siten tärkeä mahdollisuus Suomelle.

Kannatan valtioneuvoston kantaa siitä että Suomelle pitäisi sallia suurempi kertaluonteinen on-off -jousto päästökauppasektorilta. Tämä parantaisi kokonaisuutena päästöjen vähentämisen kustannustehokkuutta ja siten helpottaisi toimien sosiaalista hyväksyttävyyttä.

- Suomen tavoite 50% vähennys vuoteen 2030 mennessä on erittäin tiukka ja haastava. Tämä on samaa tasoa kuin keskeisillä korkean tulotason EU-mailla. Suomen osalta vaatimus on kuitenkin hyvin tiukka johtuen mm. kylmästä ilmastosta, jo nyt olemassa olevasta rakennusten erittäin hyvästä lämmönerityksestä EU-vertailussa sekä pitkistä välimatkoista ja harvasta asutuksesta.
- On vielä epäselvää, pystytäänkö suunnitteilla olevalla EU:n rakennusten ja liikenteen päästökaupalla tasaamaan näitä uusien vähennystoimien kustannuseroja EU-maiden välillä. Tämä voisi olla Suomelle tervetullut mahdollisuus, sillä yllä mainituista syistä toimet ovat Suomessa keskimääräistä kalliimpia. On kuitenkin epäselvää, miten tämä päästökauppa toimisi suhteessa olemassa oleviin kansallisiin veroihin ja muihin säädöksiin.

Kunnioittaen,

Sanna Syri

Energiatekniikan ja energiatalouden professori

Aalto-yliopisto, insinööritieteiden koulu

sanna.syri@aalto.fi